

חכמה מאין

בטאון החברה היונגיאנית
הישראלית החדשה

אביב 2013 מס' 8

NEW JUNGIAN
ISRAELI ASSOCIATION

עמותה יונגיאנית
ישראלית חדשה (ע"ר)

דף הבית

יחסי העברה והמרחב הטיפולי

המטפל כממלא מקום: הארכיטיפים הפועלים בסולם
יעקב של המערכת הטיפולית: רות נצר

(המאמר המלא שכולל גם את המיתוסים והטקסים
במערכת הטיפולית, ראו באתר של רות נצר)
www.ruthnetzer.com (מדור מאמרים שונים).

מהו סולם יעקב של המערכת הטיפולית: אנחנו זוכרים שמלאכים עולים ויורדים בסולם יעקב, שבחלומו אלוהים נצב עליו. המלאכים יוצרים את הדיאלוג בין אלוהים ויעקב החולם, בין למעלה ולמטה, בין המודע והלא מודע או בין האגו והעצמי. התנועה הזו של הלוך ושוב של המלאכים, של רצוא ושוב (ביטוי שלקוח מחזון המרכבה: "והחיות רצוא ושוב כמראה

הבזק") – היא גם מטפורה לדיאלוג של הארכיטיפים בין המודע והלא מודע של המטופל והמטפל, ובין המטפל- והמטופל.

סולם יעקב הוא גם הסולם ההדדי של השלכות והשלכות נגד שעולות ויורדות. למעשה כל הארכיטיפים הפועלים במרחב המעברי של הטיפול מתקיימים בתנועה הדיאדית הזו של סולם יעקב. במיתוס היווני מתקיימת תנועה דיאדית זו על ידי האל הרמס, שליח האלים, שעולה ויורד, רץ וחוזר בין הבטי הנפש השונים ובין המטפל והמטופל בשליחות תהליך התרפיה.

המאה העשרים המציאה את הפסיכותרפיה. ובכן, שאלתי את עצמי, האם הפסיכותרפיה היא ארכיטיפ חדש? ואולי מיתוס או טקס חדש שנוצר בעקבותיו?

מעבר לזה קיימת השאלה האם אותם הארכיטיפים היו ויהיו או שאולי יש תנועה דינמית של הופעת ארכיטיפים חדשים שמגלמת את ההתפתחות של התודעה האנושית?

למשל, כל הגדז'טים, המחשב, הטלוויזיה, הטאבלטים – כל ההתקשרות האלקטרונית, שלא היתה מעולם – האם היא ארכיטיפ חדש? תשובתי היא שכל זה אינו אלא ביטוי לסנדלי המעוף של הרמס, אל התקשורת, שבמהירות עובר ממקום למקום. (בתקשורת של היום מעוף זה מתגלם במובנו הקונקרטי ולא במובן הסמלי). וכך גם העב"מים וספינות החלל שכביכול יבואו אל עולמנו להשמיד או לגאול – אינם אלא ביטויים מודרניים של הלא-מודע שהושלך אל החלל, ולכן ממנו שבים חומרי הלא-מודע. הלא כבר בימי קדם השליכו את הנפש אל כוכבים, וכיום ההשלכה היא אל יצורים חלליים.

בשימוש הספונטני שלי במטפורות מקראיות ומיתולוגיות שמוכרות לנו - **סולם יעקב, רצוא ושוב, סנדלי הרמס** - כבר באה לביטוי האמירה המרכזית שלי בהרצאה זו שמה שקיים בהווה יש לו שורשים בעבר.

השאלה שנעסוק בה כאן היא כיצד בתקופות שקדמו למאה העשרים התמודדה האנושות עם הצורך הבווער הזה לעסוק בריפוי הנפש בהקשר של תהליך בין אישי.

התשובה שלי היא שיחסי מטפל-מטופל בעלי כוח ריפוי היו קיימים מאז ומעולם, והם אכן מתקיימים כתבנית ארכיטיפית בנפש הכלל אנושית. את הארכיטיפים האלה אנחנו מוצאים במיתוסים.

למעשה מיתוסים של מסע הנפש והאינדיווידואציה (שמתארים את מסע הגבור, והמסע אל העצמי), הם גם המיתוסים של מסע הפסיכותרפיה. המיתוסים האלה משמשים כהוראות של ספר מסע. הם משמשים את המטפל שיודע מראש את שלבי הדרך האפשריים, הקשיים הצפויים בדרך והדרכים להתמודד אתם. מיתוסים אלה מראים לנו שתהליכי הריפוי, ההשתנות המצמיחה, הדיאלוג בין האדם לעצמו ולמעמקיו ובין אדם למורה הדרך שמאפשר לו את התהליך – כל אלה קיימים מקדמת דנא. כמו כן מאז ומעולם קיימות פרקטיקות טיפוליות שהוגדרו כטקסים, ונועדו לתהליכי שינוי ותרפיה.

במרחב המעברי בין מטפל-מטופל פועלות לא רק ההשלכות הפרסונליות של מערכות יחסים עם דמויות מחייו הביוגרפיים של המטופל, אלא גם השלכות ארכיטיפיות. על כך נדבר כאן.

אתחיל בסקירה תמציתית של הארכיטיפים שמופעלים בנפש המטפל, וגם מושלכים עליו על ידי המטופל. אותם ארכיטיפים יכולים להיות מושלכים גם על המטופל. כפי שנראה בהמשך, חלק מהארכיטיפים מעוגנים במיתוסים:

ארכיטיפים שמושלכים על המטפל

ארכיטיפ ההורה:

ארכיטיפ האם - מתבטא בההכלה, החזקה, הענקה, השגחה. נגזר ממנה – **הנשי, האנימה (היסוד הנשי בנפש)**. והאם והנשי מבוטאות ברגש, אכפתיות, אהבה, אמפתיה, חמלה. בהבט השלילי – זו דמות מפתה, בולענית, משתלטת. בתרפיה האמהי והנשי מאפשרים את הרגש, הקבלה וההכלה האמפתית בטפול.

ארכיטיפ האב – נגזר ממנו – **הגברי, האנימוס (היסוד הגברי בנפש)**. מתבטא ברציונליות, חוק, סדר ומתן משמעות. בהבט השלילי – זה האב העריץ, אב אדיפלי תחרותי בולעני. בתרפיה ההבט הגברי מאפשר את עקרונות וחוקי הטיפול, חוקי הגבולות בטפול והפרשנות.

שני ארכיטיפים מרכזיים אלה שמתקיימים מראשית החיים בנפש הילד, מופעלים ומושלכים על כל מטפל, בלא הבחנת מין. הן בהבט החיובי והן בשלילי: האם (האשה) הטובה או הרעה, האב (הגבר) הטוב או הרע.

ארכיטיפ האגו – הבטים ארכיטיפיים שונים של תפקודי האגו שמושלכים על המטפל

⋮

ארכיטיפ הגבור – האגו הוא כגבור שאמור להתגבר על קשייו הפנימיים והחיצוניים כמו הגבור המיתי, ולפתח תודעה. הוא כולל בו את גבור-העל, כגון ג'יימס בונד, וסופרמן שנלחם נגד הרעים.

ארכיטיפ הבלש – זו תודעת האגו החקרנית של המטפל. המטפל חוקר את העבר ואת החלומות כחוקר בלשי. הנרטיב הטיפולי מניח שכמו שגילוי הפשע-הפושע על ידי הבלש מביא לעונשו של הפושע (וגאולתו-רווחתו של הקורא בספור הבלשי), כך גילוי ופיענוח הפשע או הטראומה והאשמה המודחקים מביא לגאולת המטופל. מיטשל אומר שהדיוקן העצמי של האנליטיקאי בתיאורי המקרים של פרויד, דומה לזה של בלש-העל שרלוק הולמס, בעוד המטפל בספרות הפסיכואנליטיקאית העכשווית דומה יותר לבלש קולומבו שמגלם את האנטי-גיבור בביטויו המבולבל לכאורה, בהופעתו החיצונית המרושלת ובמבטו המבריק וחד-ההבחנה.

הייתי אומרת שבלש התודעה המיתי הראשון הוא אלוהים שמחפש את אדם ושואל - "איכה", וכך תובע ממנו התיצבות מול עצמו.

ארכיטיפ היודע כל ורואה הכל – המטופל לעתים משליך ארכיטיפ זה על המטפל, אבל לעתים ארכיטיפ זה מושלך גם על המטופל: אצל מטופלים גבוליים לעתים נדמה שהם רואים בתוככי נפש המטפל, מעבר לנראה לעין, כעין ראייה אולטראסגולית.

הקוסם הכל יכול – כשיש ציפיות יתר מהמטפל, וכשהמטפל מצפה זאת מעצמו. זו הזדהות המטפל עם אנרגית-על, עם כוח 'המאנה'. ארכיטיפ זה מתבטא בדמות המנהיג הרוחני מסוג ה'בעל-שם' שעושה נסים, מוציא מים מהסלע וכו'. כאן סכנת היבריס (גאוות יתר) של המטפל. צילו הקוסם הוא המכשף, בעל כוחות-על להרע. יתכן פחד של המטופל שמא המטפל בעל כוחות-על להרע לו.

שני אלה הם הבטים מנופחים-אינפלציוניים של תודעת האגו של המטפל: או שהם קיימים בו או שהם מושלכים עליו.

ככל שהמטופל רעוע יותר כך המטפל יותר ממלא מקום של תפקודי האגו (מעניק סיוע

ממשי בשיפוט מציאות, הוצאה לפועל של משימות, וסיוע של עצות קונקרטיות). למעשה כל הטפול ההתנהגותי מבוסס על משימות, ולכן הוא מכוון לחיזוק האגו.

העצמי, שהוא הארכיטיפ המרכזי של כוליות הנפש, מפעיל מעין השגחה אישית, דחף ריפוי והתפתחות, וויסות ואיזון וחבור הניגודים, אינטגרציה, משמעות, ומימוש עצמי אוטנטי.

הייתי אומרת שהמטפל, הממלא עבור המטופל את תפקודי ההורה, האגו והעצמי, נהיה בניסוח של קוהוט, זולתעצמי עבורו. המטפל משאיל זמנית את העצמי והאגו וההבט ההורי שלו למטופל עד שהוא יכיר את פעולתם העצמית בתוכו. בכל אלה על המטפל להבחין בין מי שהוא באמת ובין ההשלכות עליו כדי לא להזדהות עם הארכיטיפ עצמו, לא להגיע להביריס, גאוות יתר, לאינפלציה, לזדהות עם כוח שאין לו. להיזהר ולא להאמין למה שמטופלת אמרה לי – ש"המטפל הוא הכי קרוב לאלוהים".

ארכיטיפ העצמי כולל בו הבטים ארכיטיפיים רבים שמושלכים על המטפל:

ארכיטיפ הרופא – האל הוא סמל העצמי המרפא. ביהדות נאמר: "אני ה' רופאך" (שמות טו, כו). גם בתרבויות אחרות יש אלים שממונים על הריפוי. אפולו היווני ושיווא ההודי הם אלי ריפוי. מערכת החיסון הנפשית מעוררת את תהליכי הריפוי הנפשי והמטפל הוא הדמות עליה מושלך התפקיד האלוהי של הריפוי.

ארכיטיפ המרפא הפצוע – המטפל מרפא (והמטופל מתרפא) מתוך מגע שלו עם פצעו שלו.

ארכיטיפ מורה הדרך – מורה, מדריך, מלווה, מנטור, חונך, גורו, הזקן החכם. כל אלה מסמלים את מורה הדרך הפנימי, ההנחיה הפנימית, התיפקוד הטרנצנדנטי שדוחף לשינוי והתפתחות. במיתוס היווני הוא מתגלם באל הרמס שקרוי פסיכופומפ, דהיינו, מורה הדרך של הנשמה.

ארכיטיפ השמאן – השמאן, הכהן השבטי, עושה מסע פנים-נפשי לעולמות העליונים כדי להביא מזור לחולה בשבט. במקביל, זה המסע של המטפל "השמאני" אל הלא-מודע האישי והקולקטיבי בעבור המטופל. גם השמאן מהווה מורה דרך.

ארכיטיפ הבודהיסטווה – בבודהיזם הטיבטי הבודהיסאטווה הוא זה שהגיע להארה ואינו מסתגר במגדל השן של ההשג הרוחני שלו, אלא מקדיש עצמו כמורה רוחני להענקת עזרה לאחרים כדי שיגיעו גם הם להארה.

ארכיטיפ הגואל, המושיע, המשיח מביא הגאולה. ההבט המשיחי-גואל של העצמי (שהרי בכל אדם יש ניצוץ משיח, כתפיסת החסידות) מושלך על דמויות קונקרטיות בחברה. הוא מושלך לא רק על המנהיג הרוחני שמאמין בשליחותו כגואל-משיח, אלא גם על המלך, המצביא, הרופא, ובהמשך גם על ראש הממשלה, כשמשליכים עליו את הבט המושיע. השלכה זו מתקיימת גם על המטפל.

המשיח מופיע במיתוס כפצוע וכך הוא המרפא הפצוע (המשיח היהודי והנוצרי). המשיח היהודי מסמל את אחדות הניגודים של ו'גר זאב עם כבש', של שלום בין העמים, שלמות ניגודי העצמי וגאולה מגלות האדם מעצמיותו האמיתית.

בטקסטים הקבליים, המשיח, כמו הצדיק, מתגלה בתוך עמוד שמייצג חבור בין ארץ ושמים והוא נמצא באופן סמוי במרכז העולם. זיקה נוספת של הצדיק אל המטפל היא העמידה הנצחית על הסף כשדווקא האדם הקדוש אינו מצליח להיכנס אל המקום הקדוש. כמו

שהגר"א, הבעש"ט ור"נ לא השלימו את מסעם אל ארץ ישראל, ומשה מת על סף כניסה לארץ. באנלוגיה להשלכת ארכיטיפ הצדיק-משיח על המטפל, המטפל מסמל את העמידה על הסף אליו רוצים להגיע כמסמן היעד, ולא כמי שכבר הגיע בעצמו לארץ היעודה. במלים אחרות, המטפל מסמל את היעד של העצמי הלא-מודע שהוא עומד על סיפו. הגואל כאמור מושלך על המטפל, וזאת בניגוד למצבי פסיכזה מסוימים שבה המטופל עצמו מזדהה עם ארכיטיפים אלה של גואל משיח וכו'. הזדהות זו מקשה עליו ליצור יחסים טיפוליים עם המטפל כשאינו מסוגל לתת אמון בזולת כמושיע שיסייע לו. צל הגואל מופיע כשהמטפל נחוה כמשיח שקר, כשמתגלה שההשלכות הגבוהות הגואלות על המטפל הכזיבו.

הארכיטיפים של מורה הדרך, השמאן, והגואל-מושיע-משיח, שהם יצוגי העצמי, מושלכים במציאות על דמויות בשר ודם של הרב, הכהן, הצדיק, הכומר, השמאן, הגורו - ממלאי המקום של העצמי, שמילאו בעבר את תפקידי המטפל-מרפא. אלו דמויות מתווכות בין המודע ללא מודע, בציר האגו-עצמי. הן מתווכות אל הלא-מודע, אל המעמקים היצריים והרוחניים.

ארכיטיפ הנבחרות – המטופל/מטפל הנבחר. המטפל נבחר על ידי המטופל לטפל בו, ובכל מקרה, המטופל רואה בו אדם נבחר איכותי. וגם ההיפך – המטופל המיוחד הנבחר של המטפל, והרצון של המטופל (לפעמים גם המודרך) להיות הנבחר המיוחד. אלה ואריאציות של היות הילד הנבחר האהוב על ידי ההורים, או הילד הנבחר ליורש, ונבחר על ידי האל. (מופיע במקרא: מיתוס הבן/העם הנבחר, המלך והמנהיג הרוחני הנבחר). אלה ואריאציות של היות נבחר כמועדף על פני אחרים ומיוחד יותר מהם. אולם הנבחרות כארכיטיפ פנים נפשי, שהיא היעד של התרפיה, מסמלת את היות כל אדם נבחר ליעוד האישי – למימוש היחוד הסגולי שלו. מימוש היחוד הפנים נפשי של עצמיות לעומת המיוחדות במישור הבין אישי.

ארכיטיפ האל העליון – כפי שמתואר בחלום של מטופלת של יונג שבחלומה המטפל דמות ענקית בשדה שנראה כמו אל טבע. השלכת האל על המטפל עונה לצורך הרליגיזי של סגידה לטרנצנדנטי, לכוח עליון גדול מאתנו. יונג וגם קוהוט מדברים על צורך זה ועל ההבט הרליגיזי-הקוסמי של העצמי.

ארכיטיפ ישו – שהוא אחד מהבטי ארכיטיפ המשיח-הגואל, מגלם את האלוהי שמתגלם באנושי (שהוא העצמי שמבעדו נחוה ניצוץ האלוהי). כמשיח ישו מסמל הבטים אחרים מהמשיח היהודי. הוא אינו מחבר ניגודים לשלמות אינטגרטיבית כי יש בו רק טוב. בארכיטיפ ישו מודגשת הנאמנות לעצמי האמיתי תוך מוכנות להקרבה וסבל לשם כך. זה הקורבן ההכרחי למען האמת הפנימית (לעומת הקורבנות המזוכיסטית). ארכיטיפ ישו משלב בו גם את היותו קורבן משום שהוא נושא את סבל הזולת ("את סבלנו הוא נשא"). המטפל נושא עליו ובו את סבל המטופל כשהוא מקשיב לו באמפתיה, ואף כשהוא מזדהה עם רגשותיו. כאן קיימת סכנת התמסרות יתר. סכנת הזדהות של המטפל עם הטוב האולטימטיבי שבו, שזוהה לטוב של ישו שהיה נעדר צל, ונעדר תכונות שליליות (לפי יונג). הבעיה היא שמי שמתעלם מהרע מושך אליו את הרע של הזולת. ומכאן סכנת הפיכתו של המטפל "הטוב" המתמסר להצלת המטופל, לקורבן התובענות חסרת הגבולות של המטופל, כשהמטפל חש שעליו לשאת את סבלו של המטופל בכל מחיר.

קשייו וסבלו של המטופל נוטים לעורר במטפל ששבוי בארכיטיפ ישו (שהייתי מכנה קומפלקס ישו) את פנטזיות ההצלה ועשויים לעורר בו גם משאלות להיות גואל כל יכול. מטפל המזדהה יתר על המידה עם ארכיטיפ הגואל-ישו, עשוי להישאב למעורבות נטולת

גבולות רגשיים ומעשיים במאמציו להבריא את החולה, על חשבון משאביו שלו עצמו. המטפל במקרה כזה יסבול את סבלו של המטופל מתוך הזדהות יתר וכך יקריב את עצמו (הקדשת יתר של זמנו ורגשותיו) כפי שישו הקריב את עצמו למען גאולת האחרים. בו-בזמן מתרחש גם תהליך הפוך, כאשר במפגש שלנו כמטפלים בסבלו ובצלו של המטופל, המטופל הוא ממלא מקום סמלי של ישו עבורנו, כי את סבלנו-חטאנו הוא נושא כביכול, שהרי הוא הנושא בו את הרע והסבל של חיינו ואנחנו יכולים לחוש נטולי רע וסבל. כנושא השלכות של ישו, המטופל מכפר עבורנו בסבלו. במילים אחרות, הארכיטיפ של ישו מתפצל בין המטופל למטפל. המטופל הסובל והמטפל הגואל החומל ומושיע, בבחינת האם-הפיאטה שנושאת-מכילה את הסובל בזרועותיה. (כאן אנחנו מתחברים שוב אל הבט האם החומלת של המטפל). חשוב שהמטפל יכיר בנטייה לפיצול הזה כדי לחבר בנפשו הוא ובנפש המטופל גם את הסבל וגם את הכלתו-ישועתו; בנפש כל אחד קיימים גם המצוקה וגם יכולת ההיושעות ממנה.

ארכיטיפים נוספים

ארכיטיפ הילד לעומת המבוגר. לעתים ארכיטיפ הילד מתגלם במטופל במובנו החיובי כילד שחי את העצמי האוטנטי, כאדם יצירתי או כ"פואר"-עלם נצחי חיובי, ולחילופין כפואר שלילי - הילד-עלם קל הדעת, האינפנטילי, חסר האחריות (שהוא) ההבט הבעיתי של הילד. וכן הילד הנטוש, המקופח והתובעני - וזאת לעומת המטפל כמבוגר אחראי, או כ"סקנס" - השמרן הקפדן. גם ההיפך אפשרי: המטפל חווה עצמו עם חיוניות נעורים אוטנטית לעומת השמרנות הזקנה של המטופל.

ארכיטיפ הקתרזיס המרפא - הפורקן הרגשי המרפא, שזוהה על ידי אריסטו שדיבר על חשיבות הצפיה בטרגדיות שמביאות את האדם לקתרזיס ולחמלה. המטפל והמטופל חווים קתרזיס של פורקן וחמלה נוכח סבלו של המטופל.

ארכיטיפ הפרסונה - המטפל והמטופל מופיעים זה בפני זה בכסות מסכת ההגנות שלהם, עד השלת הבגדים וקרבת לב - בטפול של מועמדים בהכשרות של ארגונים של מטפלים קשה יותר להוריד את בגדי הפרסונה בגלל החשש של המטופל והמטפל מה יחשבו עלי בקבוצת השייכות.

ארכיטיפ צל המטפל - אלה הבטים של כוח, שליטה, יוקרה, כסף, קנאה, מציצנות, תלות, ניצול. כל אלה הם צל פוטנציאלי שקיים במטפל או שמושלך על המטפל.

כוחות ארכיטיפיים הדדיים ביחסים הטיפוליים

האדרה - אידיאליזציה של המטפל והמטופל לעומת דה-ואלואציה, דה-פלציה וראית החסרונות, כההליך הדדי.

אמון - יכולת לתת אמון ולהאמין - הן ביחס הטוב שהמטופל יקבל מהמטפל והן ביכולת להתרפא. גם מטפל עשוי לא לתת אמון במטופל (משקר ביחס לאי בואו, או לאפשרויות התשלום שלו).

בגידה - המטפל מזוהה עם הגואל אבל כמו ישו גם הוא יכול להיות נבגד ומוקרב על ידי המטופל, כשמטופל מאשים במקום להיות אסיר תודה, וכשהוא כפוי טובה. לעתים המטופל חווה את חולשות המטפל או את שגיאותיו כבגידה בו, ואז התגובה התוקפנית שלו כלפי המטפל, עשויה להחוות על ידי המטפל ככפיות טובה וגם אז הוא חש נבגד. אלדו קרוֹטְטֵטוּ

אומר שדימויי השלמות שיש לנו הם שבוגדים בנו והם שמוליכים אותנו שולל. הבגידה היא אפוא חלק בלתי נפרד מארכיטיפ ישו, כפי שדה-ואליואציה היא תוצר האידיאליזציה. המיתוס המכונן הוא בגידת יהודה איש קריות בישו. זו בגידה (כשהוא מוכר את ישו לרומאים תמורת כסף) שמתקיימת במרחב הבין אישי. המשמעות של בגידת יהודה בישו היא של הבגידה של אדם ביעודו הפנימי.

אהבה - אמפתיה, חמלה, אכפתיות, מחויבות, אחריות. אהבה שמעבר לאהבה אמהית שהזכרנו קודם. נגזרות ממנה – **התאהבות ומיניות** ככוחות שפועלים במרחב הטיפולי.

ההתמזגות – התמזגות סימביוטית וסינכרוניסטית של מטופל במטפל (בו זמניות של ארועים). בעיה אפשרית – מעורבות יתר, הבלעות ואבדן גבולות גם של המטפל.

אינצסט (גילוי עריות) – כיוון שביחס אל המטפל כלולות השלכות של זיקות משפחתיות ראשוניות, כמו אם, אב, אח, אחות, הרי שהשאפה להתמזגות עם המטפל כרוכה גם בהבט אינצסטואזי. כפי שמתואר בטקסט הרוזריום, שעל פיו יונג מתאר את היחסים הטיפוליים, בו המלך והמלכה שמזדווגים באמבט האלכימי הם אח ואחות.

שנאה – דחיה, איבה, פחד, רגשות שליליים, רצון להיפטר. ויניקוט נותן רשות למטפל לא רק להרגיש אלא גם לבטא רגשות שליליים.

היקסמות – פסינציה – מטופל יכול להיות בהיקסמות מהמטפל כחלק מהאידיאליזציה שלו. אוסיף כאן את המטפל ששבוי בהיקסמות מהמטופל. למשל כשמדובר במטופל שמרתק ומעשיר את המטפל בעולמו היצירתי העשיר והארכיטיפי. היקסמות כזו מעניקה למטופל את המבט המתפעל של המטפל-ההורה, אבל היא גם עלולה לעוות את המטפל מאי ראית הצל או אי ראית עומק ההפרעה והסבל של המטופל. התפעלות של המטפל מחלום גדול ארכיטיפי יכולה להשכיח ממנו את העובדה שחלום ארכיטיפי יכול לבטא בעיתיות גדולה הן בתכניו והן מעצם העובדה שהוא חלום שמרוחק מהתודעה.

קנאה של המטופל במטפל – המטופל עשוי לקנא במטפל שכביכול יש לו הכל; משפחה, מעמד, כסף, אהבה, כוח, ידע, שלמות אישית. קיימת גם קנאה של המטפל במטופל – באינטליגנציה, כסף, מוצלחות של נישואיו או עסקיו, בילדיו, ביופי, באקסטרורברטיות שלו, בחברותיות הקלה, בהומור, בכל מה שאולי המטופל מרשה לעצמו והמטפל לא – רומנים, נסיעות לחו"ל, טריקסטריות, קלות דעת, או ברשות שהוא נותן לעצמו לבטא כעס, בכי, וכו'. כתוב במקורותינו ש"אין אדם מתקנא בבנו ובתלמידו" (סנהדרין ק"ה). האמנם? מדוע אם כן היה צורך לומר זאת? בהשוואה לקנאת המטופל אשר זכתה להתייחסויות רבות, קנאת המטפל כמעט ולא עוררה דיונים ותובנות למרות משמעותה והשפעתה על הטיפול.

קנאה (של כל אחד בשני) יכולה לגרום לחוסר פירגון ולבקורת כלפי אותם אלמנטים שמקנאים בהם, או ההיפך, במקרים מסוימים קנאה מעניקה הילה לאיכות שמקנאים בה וכך נגרם עוורון לגבי הבטי הצל שיש בה, ואי ראית הסבל שטמון בה.

קורבן-תוקפן – המטפל נחווה כמתקיף והמטופל חש קורבן ויש מצבים בהם המטופל נחווה כמתקיף והמטפל חש קורבן. לא מדובר רק בהתקפה בעליל אלא שהאחד משליך של השני את התוקפן ועלול לגרום לו לחוש תוקפנות כלפיו. פועלות כאן מערכות של הזדהות השלכתית. המטפל שמותקף ומואשם יכול בקלות לחוש אשם וקורבן ולחוש כעס ודחף להתקיף חזרה וכך הוא נכנס למערבולת האמבט המשותף של ארכיטיפ ששני הצדדים חיים את שני קצותיהם.

כל אלה מתקיימים במרחב של סולם יעקב הטיפולי, וכאמור, הם מושלכים על המטפל והמטופל.

